

Even uw aandacht...

*Deze 'smaakmaker' laat u toe kennis te maken met dit werk.
Dit tekstfragment mag niet gebruikt worden voor opvoering. Het
mag niet worden gedownload, afgedrukt of verder verspreid.
Indien deze smaakmaker u bevalt, raden we u aan het volledige
toneelstuk te ontlenen en te lezen voor u tot de aankoop van
boekjes voor opvoering beslist.*

Veel leesplezier!

MACBETH

Tragedie

1880
door

William Shakespeare

Vertaling en bewerking: Guido Lauwaert

Toneelfonds J. Janssens – Antwerpen

2004

Nr.2853

OPVOERINGSRECHT

Het opvoeringsrecht wordt verkregen na aankoop van tenminste VIJFTIEN tekstboekjes bij de uitgever en na betaling van de verschuldigde opvoeringsrechten aan:

Toneelfonds J. Janssens B.V.B.A.
Te Boelaerlei 107
2140 Borgerhout Antwerpen
rechten@toneelfonds.be

Bij aankoop van het verplicht aantal boekjes krijgt men van de uitgever een formulier “aanvraag tot opvoering”. Op dit formulier moet men plaats en datum(s) van opvoering invullen; het moet minstens vier weken voor de opvoering(en) naar Toneelfonds J. Janssens B.V.B.A. worden gestuurd.

Enige tijd voor de opvoeringen ontvangt u dan van hen de factuur voor te betalen auteurs- en/of vertaalrechten

Men is volgens de Auteurswet strafbaar als men gebruik maakt van gekregen, gehuurde, geleende of gekopieerde boekjes.

Wanneer men niet voldoet aan de hier opgesomde voorwaarden, worden de geldende opvoeringsrechten met 100% verhoogd.

Voor Nederland wende men zich tot:

I.B.V.A "Holland"
Postbus 363
1800 AJ Alkmaar.
info@ibva.nl

TARIEFCODE A1

BELANGRIJKE OPMERKING !

Alle rechten voorbehouden. Iedereen die toestemming verkreeg het stuk *MACBETH* op te voeren moet de naam van auteur *WILLIAM SHAKESPEARE*, vert. *GUIDO LAUWAERT* vermelden in alle publicaties die n.a.v. de voorstellingen verschijnen.

De auteursnaam moet onmiddellijk onder de titel vermeld worden, in een lettertype minstens half zo groot als dat van de titel, maar minstens twee keer zo groot als dat waarin de naam van de vertaler, regisseur en spelers wordt vermeld.

Wettelijk depot D/2004/0220/050
ISBN 978-90-385- 08924

© 2004 Toneelfonds J. Janssens/Guido Lauwaert
www.toneelfonds.be

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Toneelfonds J. Janssens – Te Boelaerlei 107 – 2140 Bgnt Antwerpen
Tel 03 366 44 00 . Fax 03 366 45 01 . info@toneelfonds.be

PERSONAGES

(6 dames – 12 heren)

DRIE TANTES, voordien heksen
 DUNCAN, koning van Schotland
 MALCOLM, prins
 SERGEANT, militair
 MACBETH, edelman, daarna koning
 BANQUO, edelman
 ROSS, edelman
 ANGUS, edelman
 LADY MACBETH, edelvrouw, daarna koningin
 VERSLAGGEVER
 MAN
 VROUW
 FLEANCE, zoon van Banquo
 DOKTER
 VERPLEEGSTER
 BODE, kindsoldaat

Figuranten

Het geheel wordt verfraaid met dronkemansliedjes en militaire kapelmuziek.

DECOR

Het decor bestaat uit een knalrode driehoekige tafel. De kostuums zijn eigentijds, maar zeer modieus.

HISTORIEK

Wat weinig mensen weten, zelf notoire fans van mijn oeuvre - en van *Macbeth* in het bijzonder - is, dat de held van het gelijknamige stuk werkelijk heeft bestaan. Macbeth was koning van Schotland van 1040 tot zijn dood in 1057. Oorspronkelijk echter was hij slechts verwant aan het Schotse koningshuis. Onder koning Malcolm II was Macbeth gouvgraaf van Moray & Ross. Onder diens kleinzoon en opvolger, Duncan I, opperbevelhebber. Hij maakte zich meester van de troon nadat hij Duncan in 1040 op het slagveld bij Elgin had verslagen & gedood. Later werd hij door Duncans zoon Malcolm van de troon gestoten & vermoord.

Dat Macbeth de koning dus bij hem thuis vermoordde, op aansporen van zijn vrouw, is vanuit geschiedkundig oogpunt dus onjuist. Ik verontschuldig me daar niet voor. De tragedies die ik heb geschreven zijn in tegenstelling tot de koningsdrama's geen historische stukken. Het zijn uit de hand gelopen familiale geschillen, op hoog niveau. Door het familiedrama naar het hof te

verplaatsen ving ik twee vliegen in één klap. Eén, de interesse werd er maar sterker door, want hoe chiquer de omgeving hoe meer bekijks. Twee, ik toonde aan dat sociale drama's geen privilege zijn van de lagere klasse maar in alle lagen van de maatschappij voorkomen. Het jammerlijke aan mijn geschiedkundige verdraaiingen, want niet alleen voor *Macbeth* heb ik me van die truck bedient, is dat zij een eigen leven zijn gaan lijden, en net als drama's in sterke soaps, de realiteit van de eerste rang verdringen. Maar dat is niet mijn schuld, maar deze van de media, die nieuws verzinnen als het natuurlijke aanbod aan de schamele kant is. Of als de kijkcijfers of oplagen dag aan dag blijven dalen. Of gewoon, omdat een ingebeelde meerderheid van het volk het wil.

Het meest maffe van al is, en het maakt onderdeel uit van de mythe rond *Macbeth*, dat in Kasteel Glamis, zetel van de graaf van Strathmore en Kinghorne, er een Zaal van Duncan bestaat. Het kasteel is een toeristische topper en de zaal de meest bezochte plek. Omdat elke bezoeker, ondanks de weerlegging van de gids, blijft geloven dat in deze kamer Macbeth zijn vorst en bloedverwant koning Duncan heeft vermoord. Hoe kan dat als het kasteel in zijn huidige vorm werd gebouwd rond 1400 en de moord gebeurde in de elfde eeuw? Zo zie je maar weer dat eenmaal een verzinsel als waarheid wordt aanvaard, het moeilijk, ja haast onmogelijk is de dwaling de nek om te draaien. Over Kasteel Glamis wil ik op aandringen van mijn secretaris nog het volgende kwijt. Hij heeft een zwak voor royalty, heeft hij me onlangs gezegd. Door zijn afkeer voor de adel enerzijds en anderzijds door de verslaving aan al wat met koningshuizen te maken had van zijn moeder. Toen zij wegens een te hoge leeftijd het huis niet meer uitkon, was hij tot haar dood de bezorger van haar royaltymagazines.

In de twintigste eeuw werd de band tussen Glamis en het koningshuis opnieuw aangehaald. Door het huwelijk op 26 april 1923 in Westminster Abbey van de jongste dochter van de veertiende graaf van Strathmore met prins Albert, Hertog van York, de tweede zoon van koning George de Vijfde. De bruid heette Elizabeth Lyon maar is bij de massa beter bekend als queen-mum. Zij is onlangs op hoge leeftijd overleden, dacht ik. Hoewel Elizabeth Lyon als kind vaak op Glamis vertoefde, is ze er niet geboren. Dat is wel het geval met haar jongste dochter, prinses Margaret, gravin van Snowdon. Het was het eerste kind in 300 jaar dat in directe lijn tot de Engelse troon in Schotland werd geboren. Ook zij is overleden, nietwaar? Kort voor de dood van haar moeder. En het eerste lid van de Britse koninklijke familie dat niet werd begraven maar gecremeerd.

Misschien heb ik waarheid en verzinsel in de meest geliefde tragedie van mijn secretaris iets al te realistisch door elkaar gehaald. Moet ik me daarvoor verontschuldigen? Of moet de goedgelovige dit doen? Of diegene die absoluut wil geloven wat hij wil geloven, door zijn adoratie van de verbeelding?

De waarheid en niets dan de natuurlijke waarheid is dat ik *Macbeth* schreef om mijn broodheer, de koning, te behagen. En zijn gevolg, dat voornamelijk bestond uit Schotse vrienden en halve verwanten. Ondermeer de negende Lord (= Heer) Glamis. De Schotse geschiedenis van de zestiende eeuw zit sterker verweven in het stuk dan deze van de elfde. Ik zie een frons op uw gelaat

verschijnen. Bon, we verlaten de autostrade en nemen een landelijke route. Een ommetje maar we komen er zo ook wel.

Jacobus, oftewel James, ging als koning van Schotland regelmatig logeren bij zijn vriend de Lord. Het weelderige landschap van Angus, met zijn vele bossen en moerassige gronden was trouwens een ideaal gebied om te jagen. Wild van allerlei pluimage in overvloed. Terloops: Angus heb ik gebruikt als naam voor de edelman die, samen met Ross, Macbeth, komend van het slagveld en met zijn beste vriend Banquo op weg is naar huis, het heuglijke nieuws brengt dat de koning hem als dank het graafschap Glamis heeft geschonken.

Waarom het graafschap Glamis, zult u zich afvragen, een graafschap dat in wezen niet bestaat? Goeie vraag. Drie jaar na de bestijging van de Engelse troon verhef James de Eerste de Lord in de adelstand en stond hem toe de titel van graaf te dragen. Kortom, de hechte vriendschap tussen de koning en de Lord is de reden dat ik 'het graafschap Glamis' heb verzonnen.

Alvorens ik dieper inga op mijn tragedie en zijn roots wil ik wat meer vertellen over James de Eerste, mijn vorst ten tijde van het ontstaan van *Macbeth*. Want een kleine geschiedenisles in een grote is hier op zijn plaats om de draad van ons verhaal niet kwijt te raken. James was, zoals iets hoger al summier aangegeven, afkomstig uit Schotland en als Schotse koning de zesde van die naam. Mary Stuart was zijn moeder. Na haar gedwongen troonsafstand was hij in 1567 op eenjarige leeftijd koning van Schotland geworden. Hij kreeg de Engelse kroon in de schoot geworpen na het overlijden van mijn geliefde vriendin, koningin Elizabeth de Eerste in 1603.

Boeiend, dat wel, maar belangrijker, in verband met de ontstaansgeschiedenis van mijn stuk, is dat James de Eerste een zwak had voor al wat naar het occulte & demonische rook. Daarenboven waande hij zich een afstammeling van de legendarische held Banquo, die, naar wordt vermoed, werd vermoord in opdracht van koning Macbeth die stilaan aan achtervolgingswaanzin leed.

De ontsnapping na de mislukte moordaanslag op Banquo's zoon Fleance, heb ik verzonnen om in te spelen op de obsessie van mijn vorst, ten bate van het toneelgezelschap. Want door zijn ontsnapping kon hij voor nakomelingen zorgen. En werd de dwanggedachte voor James I eerder een lust dan een last.

De ingrediënten voor *Macbeth* ontleende ik aan de *Chronicles* van Raphaël Holinshed, een consciëntieus verzamelaar van historische gegevens die hij op zijn beurt haalde bij studies van anderen. Zijn *Chronicles of England, Scotland and Ireland* berust grotendeels op werk van William Harrison, Edmund Campion & Richard Stanyhurst.

De schrijfperiode situeert zich in de jaren 1606-1607. De première echter ging door in 1606. Waarmee ik wil zeggen dat ik vóór en na de eerste reeks opvoeringen aan het stuk heb gewerkt. De exacte datum van de eerste voorstelling herinner ik mij niet precies, maar dat het een matinee was, daarover bestaat geen twijfel. Omdat haast elke voorstelling kort na de middag doorging. Enkel als we aan het hof speelden, voor de koning en zijn gevolg, gebeurde het dat de voorstelling `s avonds doorging.

Het schrijven vóór en na de eerste serie opvoeringen is niet ongewoon bij een toneelauteur en niet oneervol. Integendeel. Na de eerste confrontatie(s) spelers & publiek zien zij pas vaak waar het schoentje wringt en gaan schaven &

schrapen. Het blijven werken aan een stuk bewijst mijns inziens de betrokkenheid van een auteur met zijn stuk. Soms gebeurt het, en ik heb dat ook wel eens gehad, dat zij een stuk met pijn in het hart loslaten. Of weer van de planken en dus uit de openbaarheid halen, omdat het literaire resultaat hun niet aanstaat. Wat voor kunstgrepen zij ook uithalen. Of scènes afvoeren of toevoegen, omdat de omstandigheden dat vereisen.

In het geval van Macbeth heb ik bepaalde scènes opzettelijk ingekort of gewoon eruit gegooid in verband met een avondvertoning aan het hof. James hield namelijk van korte stukken. Niet bij gebrek aan interesse voor toneel. O nee. Nog meer dan Elizabeth hield James van toneel. Hij was geen kenner maar eerder gepassioneerd, denk ik. Doordat toneel evenveel magie omvat dan zijn grote vrijetijdslijfde: de astrologie. Zijn bewind was een gouden tijdperk voor de toneelgezelschappen. Daarenboven had je de haast obsessionele passie voor toneel van zijn vrouw, Anna van Boheme, en zijn dochter. Dat bracht de kassa aan het zingen als een draaiorgel. Met de Elizabethaanse zuinigheid was het gauw uit. Er kwam zelfs een roekeloze spilzucht voor in de plaats. Gevaarlijk voor het land, maar voordelig voor de kunst.

Het resultaat van al dat knippen en plakken, is dat het stuk een abnormaal dramatisch verloop kent. Het ritme loopt mank – Oh, I know... Yes, I know, dear - de gedachtesprongen worden abrupt afgebroken, het tijdsverloop is volmaakt onlogisch & sommige scènes zijn opvallend kort. Karakters van personages zijn niet uitgeschreven, nauwelijks aangezet. Informatie over de familiale achtergrond van de personages ontbreekt geheel. De zonen van koning Duncan, bijvoorbeeld, komen even in beeld, maar zijn vrouw, hun moeder? Duisternis & stilte. Net zoals Fleance die een vader heeft, Banquo, maar blijkbaar geen moeder. Zit ze te waken bij haar zieke moeder ergens diep in het binnenland, is ze dood, leven ze gescheiden? Daarover geen woord. Maar... ondanks dit alles is het snoeiwerk geen knoeiboel. De essentie is gebleven. Sterker. De actie verloopt uitermate snel. De spanning is dan ook van start tot finish om te snijden.

Over betekenis van het stuk kan geen twijfel bestaan: het is een worsteling tussen goed & kwaad, schoon & lelijk, licht & duisternis. Dit alles opgejaagd door de geperverteerde eierzucht van een niet te bevredigen Lady Macbeth, die dankbaar gebruik maakt van de onderbewuste wensen van haar vaak naïeve man. In geen enkele andere tragedie van de meester naderen we zo dicht de botsing van de emoties. De brokken kwetsen de getuigen. Alles is doordrenkt van machtsspelletjes & boosaardige energie. Ik maak dat voelbaar met alle bruikbare theatrale middelen: de meeste tonelen spelen zich af in schemering, duisternis of mist. Het weinige licht dat er is brengt geen helderheid, maar versterkt juist de opgeroepen griezelbeelden en de spookachtige sfeer.

Die indruk van diabolische energie wordt nog versterkt door de snelheid van de actie. De poëzie is geheel in overeenstemming met die wilde vaart. Het vers is vaak ruw, grimmig & abrupt. De taal heftig. De beeldspraak koortsachtig. Ze roept visioenen op van geweld & waanzin. De beelden draven soms in uitzinnige opwinding achter elkaar aan. Het gehele gebeuren daarenboven draait enkel & alleen rond de twee protagonisten, Macbeth & Lady Macbeth,

waarover ook niet meer geweten is dan noodzakelijk voor het behoud van de draagkracht van de spanningsboog.

Dit alles in beschouwing genomen valt het op welke geconcentreerde eenheid ik in dit drama heb verwezenlijkt. Telkens ik een bewerking zie, word ik er stil van. Handeling & expressie vloeien in elkaar over tot één flitsend gebeuren, gebaseerd op drie elementen: jeugd, ambitie & geweld. Maar om eenheid van tijd & plaats heeft de dichter zich niet bekommerd. Desalniettemin hebben sommige critici, omwille van de eenvoud van de actie & de innerlijke kracht, *Macbeth* bestempeld als mijn meest klassieke drama. Waarvoor mijn dank.

OVER DE BEWERKING

Geen enkel ander stuk is zo vaak door de hand en het hoofd gegaan van mijn geachte secretaris dan *Macbeth*. Het is het stuk dat hij het liefst heeft gespeeld. Of met Greta van Langendonck als Lady *Macbeth*, in een tweepersoonsversie in een regie van François Beukelaers, of met het uitgebreid huisgezelschap van de theatercommune De Bron, of in z'n eentje. Hij vertrok van de briljante gedachte dat als één man het geschreven heeft, één man het kan spelen. Een tikkeltje overmoedig, maar liever overmoedig dan laf, nietwaar?

Later, toen hij het een paar keer regisseerde voor leerlingen van de hoge graad van het middelbaar onderwijs, steeg het genoegen & genot tot hoog boven in zijn theaterhemel. Voor elke productie heeft hij de bewerking bijgewerkt. Het lijkt wel of hij op zoek ging naar de ziel van het stuk.

Wat mij echter het meest charmeert, is het feit dat hij dit stuk beschouwt als een stuk geschreven voor jonge mensen en ook het best tot zijn recht komt wanneer het door hen gespeeld wordt. Is *Romeo and Julia* een tienerstuk - heeft hij vaak gezegd in artikels en op schoollezingen over mij, mijn werk en dit stuk in het bijzonder - *Macbeth* is een stuk voor twens. *Macbeth* als dertiger klopt en werkt niet. En nog ouder wordt het personage helemaal ridicuul. Rammelt het verhaal. De vonk tussen spelers en publiek onmogelijk kan ontstaan. *Macbeth* door de verkeerde generatie laten vertolken is de reden waarom deze versies de mist ingaan en door de kritiek de grond in geboord worden.

Is *Macbeth* het kortste stuk dat ik ooit geschreven heb, de versie van mijn secretaris is nog korter. De scène van de dronken poortwachter mét kater bijvoorbeeld is gesneuveld. Enerzijds omdat hij niet zeker is of de scène wel door de meester geschreven is, anderzijds omdat zij naast de kwestie is. Ze ontsiert zelfs de logische zowel als de emotionele ontwikkeling. Zijn standpunt. Zijn recht. Ik geef toe, niet elke scène is geslaagd en het optreden van de poortwachter is zwak. Wat mij betreft had ie er al bij de generale uitgemogen. Als verontschuldiging voer ik aan dat een toegeving het eindresultaat ten gunste kan beïnvloeden. En dat heeft het in deze ook gedaan. De spanning was om te snijden, het geloof was zoek – de hoop klein, enkele spelers meldden zich ziek. We zochten opnieuw de tafel op. Stilte. Tot iemand zei dat het allemaal veel te zwaar was, te negatief. Te vergezocht. Zonder diepgang. Het publiek zou het niet slikken. Tot iemand suggereerde een paar scènes een andere invulling te geven. De tekst te bewaren zoals hij was, maar in plaats van ze dramatisch, komisch af te draaien. Ik vond het best. Een zucht ontsnapte aan ieders keel. De stemming steeg. En van het een kwam het ander. Een vulgaire

scène, stelde iemand voor, die mankeert er nog aan. De boog kan niet altijd gespannen staan. En precies door een tijdelijke ontspanning kan de spanning aan spankracht winnen. Een uur later stond de poortwachterscène op papier – ploegwerk – was ingestudeerd en afgewerkt. Het geloof hervonden – de hoop gegroeid. De voorstelling was gered.

Zijn er dus enkele scènes gesneuveld, er zijn er ook bijgekomen. Zoals de monoloogscène met de Lady, net voor de ludieke scène met de dokter en de verpleegster die bij nacht de dolende Lady staan op te wachten. In de extra scène krijgt de waanzin van de Lady body. In het oorspronkelijke stuk zit er een hiaat, vind ik. In het vierde bedrijf treedt de Lady helemaal niet op, terwijl ze in het vijfde en laatste bedrijf even komt spoken en afgelopen met haar. Dat ze zelfmoord pleegt, heeft het publiek van derden. De toevoeging, puur natuur van mijn vriend tot in lengte van dagen, is een aanwinst. Hij verdient op z'n minst een voetnoot in de wereldgeschiedenis van de literatuur.

Wat ik bijzonder aardig vind – en dat is het laatste wat ik over zijn bewerking zeg – is dat hij elke scène laat voorafgaan door een commentaar. Dat laat ik geheel voor zijn rekening. Ik heb mij altijd ver gehouden van toelichting te geven bij delen of het geheel van een toneelstuk. Omdat je vroeg of laat spijt hebt van je standpunt. Dat verandert namelijk nogal eens. En om jezelf te gaan corrigeren of bekritisieren! Ik heb me altijd ver gehouden van een mening te geven over anderen. Over mezelf, nou, daar had ik nog minder zin in. Laat de geschiedenis zijn werk doen, heb ik altijd gedacht. En het heeft me geen windeieren gelegd. Hoe minder men over je werk weet, vooral uit je eigen mond, hoe meer men gaat graven. Maar, terugkomend op zijn commentaren bij de scènes. Hij beweert... wat beweerde je ook weer? - Dat het meer bedoeld is als situatieschets, ten behoeve van leerkrachten. Geen regieaanwijzing is. – Ja, niet onaardig. Verantwoord. Een reden te meer om geen oordeel te vellen.

Afin, om een lang verhaal kort te maken. Al wie het theatervirus te pakken heeft, raakt eerder vroeg dan laat verslaafd aan Macbeth. Van Orson Welles, met zijn prachtige filmversie in oude Westerndecors, over Roman Polanski, die er mijn inziens met zijn klak naar heeft gegooid, tot mijn secretaris, die, en dat wil ik benadrukken, ik meer en meer ben gaan waarderen, en hierbij mijn allergrootste dank betuig.

*verzonnen figuren
gebaseerd op historische personages
en uitgebeeld door spelers op het toneel
zijn de enige mensen die werkelijk bestaan*

Ondanks het dramatisch verloop mag het komisch element niet uit het oog worden verloren.

EERSTE DEEL

Scène 1: Op de vlakte

(Drie dames aan het eind van de tweede leeftijd ontmoeten elkaar. Gibberkonten, roddeltantes, maar... ze zien er schitterend uit. Hun outfit komt gegarandeerd uit een tweedehands boetiek. Feministes. Overjarige hippies. Maar klevler. De betere films gezien, de klassieken gelezen, de kunst kennende - tot ver voorbij de popart. Ze weten wat er in de wereld omgaat en te koop is.)

(Drie tantes op. Voor de driehoek tekenen ze cirkels en driehoeken. Steken een waxinelichtje aan. Eentje opent een dik boek en legt tussen het lichtje en het speelvlak.)

TANTE 1 : Wanneer treffen we elkaar een volgende maal?

Bij regen... donder... of bliksemstraal?

TANTE 2 : Zodra we geen strijd meer horen;

de slag gewonnen is... & verloren!

TANTE 3 : Als de nacht wordt geboren!

TANTE 1 : Waar... als ik vragen mag?

TANTE 2 : Op de vlakte tussen traan & lach.

TANTE 3 : Daar wacht... Macbeth!

TANTE 2 : Macbeth! Macbeth!! Macbeth!

TANTE 1 : Vooruit dan... op weg!

SAMEN : SCHOON IS LELIJK... LELIJK SCHOON!

DAG IS NACHT... NACHT IS DAG!

KOUD IS WARM... WARM IS KOUD!

GOED IS KWAAD... KWAAD IS GOED!

WIT IS ZWART... ZWART IS WIT!

(Allen af.)

Scène 2 : Paleis van de koning

(Een zeer nonchalante scène. De koning is een intelligente kerel van rond de vijftig. Potent, attent én geestig. De strijd waarover het gesprek gaat, baart hem hoegenaamd geen zorgen. Strijd is een spel, de wapens zijn de knikers en het bloed de tafelwijn. Macbeth zowel als Banquo zijn familie van de koning. De ene hoogstwaarschijnlijk de zoon van een zus en de andere een neef van zijn vrouw. Waar de koningin zich ophoudt is van geen belang. Waarschijnlijk in de kerk of toezicht houdend op de heraanleg van de tuin. Of ziek te bed. Als de koning op de hoogte is van het verloop van de strijd, het spel, zet hij zijn weg voort. Op weg naar het aperitief, bijvoorbeeld. Met in zijn zog zijn acolieten.)

(Duncan met gevolg op langs de ene kant. Sergeant op langs de andere kant.)

DUNCAN : Wie is die man, met bloed bedekt?

Hij kan, naar het zijn wonden tonen,
ons vertellen hoe 't met oproer staat.

MALCOLM : Dit is de sergeant, majesteit, die,
als een goed & onversaagd soldaat,
mijn vrijheid heeft bevochten.

Heil, koene vriend!

Vertel de vorst hoe 't gevecht er voorstond
toen je 't verliet.

SERGEANT : Nog twijfelachtig heer...

zoals wanneer twee uitgeputte zwemmers
elkaar omklemmen & hun kunst verstikken.

De woeste Macdonwald...

MALCOLM : Waard een rebel te zijn!

SERGEANT : ... want alle boosheid der natuur woekert in hem -

werd door een troep soldaten der Westelijke eilanden versterkt.

Fortuna lachte dat geboefte toe

& leek zijn liefje wel.

Maar 't hielp hem niets, want dappere Macbeth...

MALCOLM : Hem past dat woord!

SERGEANT : ... keek op haar neer,
 & met zijn zovend zwaard,
 dat van de slachting dampte,
 hakte hij,
 de gunst'ling van de moed,
 een weg zich vrij tot voor de schurk,
 gaf hem geen handdruk,
 zei hem geen vaarwel,
 maar klievde hem van kin tot navel door
 & plantte 't bloedend hoofd op onze tinnen.

DUNCAN : O... dappere neef! Uitmuntend edelman!

SERGEANT : Ja... maar de Noorse vorst,
 die 'n kans bespeurde,
 doordat hij assistentie kreeg
 van de graaf van Cawdor
 & links & rechts nog wat gespuis...
 - u weet hoe dat gaat... met het kwaad -
 begon een nieuwe stormloop.

DUNCAN : Zo-ó. Sloegen mijn generaals...
 Macbeth en Banquo... dan niet in paniek?

SERGEANT : Paniek? Majesteit... kies uit!
 Als mussen adelaars... of als hazen leeuwen.
 De waarheid is: zij waren als kanonnen...
 met dubbel schroot gevuld,
 & stortten zich met dubbele ijver op de vijand.
 Was het hun doel in dampend bloed te baden,
 ofwel een tweede Golgotha te wijden...
 ik weet het niet.

DUNCAN : Uw woorden passen bij uw wonden.

Ze staan u beiden goed. –
 Laat een dokter hem verzorgen...
 en een vrouw... tot overmorgen.

SERGEANT : Maar, majesteit... de vele Noorse vlaggen
 en de moed van Macdonwald,
 wogen niet op tegen de haat & koppigheid van Banquo & vooral Macbeth.
 Zij streden voor honderd & hun soldaten
 deden voor hen niet onder...

MALCOLM : Een wonderlijk spektakel...

SERGEANT : ... zodat de Noorse vorst ijlings vertrok
 zonder zijn doden te begraven...
 & de graaf van Cawdor, gesnoeid & geboeid,
 op weg is naar uw gevang.

MALCOLM : Dat moet beloond, waarde vorst.

DUNCAN : Die graaf van Cawdor zal ons niet langer pesten.

Laat hem in de kerker zo luid zingen
 tot hij stikt in zijn gezang.
 Zoek dan Macbeth
 & groet hem als graaf van Cawdor.
 De ene vindt wat de andere erloor.

(Allen af.)

Scène 3 : Op de vlakte

(De geplande ontmoeting. De tantes kennen zowel Banquo als Macbeth. Hoe zouden ze hen niet kennen? Ze zijn BS (Bekende Schotten). De media hebben ze in alle houdingen en toonaarden geportretteerd. Daardoor weten de dames dat ze viriele jongens zijn, en na enkele weken afwezigheid dringend behoefte hebben aan een vrijpartijtje. Ze weten waar de kerels wonen. Hun kasten hebben in een roddelblad gestaan. Tot en met luchtfoto's toe. Dat hebben ze gelezen toen ze bij de dierenarts zaten. Om hun kater te laten castreren. Dus

hebben ze postgevat op een plek waar de jonge helden gegarandeerd zullen passeren. Dat Macbeth pronkziek is en ambitieus, is hun bijgebleven uit de talkshow 'Het onderste uit de kan'. Niet erg intelligent, leek hij. Maar hij was de ideale gast voor de talkshow. Die al evenmin hoogstaand was. Het individu zegt me niets, zei Macbeth. Geef mij maar de massa. Genot komt voort uit ploeggeest en bevrediging is het gevolg van teamwork. Daarom dat ik meer houd van voetbal dan van tennis. En meer van dat soort goedkope stuf. – Banquo is het tegendeel van Macbeth. Een nuchtere jongen. Een tikkeltje al te bescheiden, jammerlijke gewoonte alles en iedereen te relativieren. Intelligent. Ooit heeft hij de relativiteitstheorie gerelativeerd. Voor de lol. Iedereen lachen maar nam zijn uitleg toch serieus. Met hem zijn de dames dus voorzichtig. Uit respect. Tevens door een verliefdheid die aan het plafond van het platonische zit.)

(Drie tantes op.)

TANTE 1 : Doen we het?

TANTE 2 : Twijfel je? Schaam je!

TANTE 3 : We zullen doorgaan!

TANTE 2 : Ja. Hij moet het doen!

TANTE 1 : Het is zijn lot.

TANTE 3 : Toen, nu & straks!

TANTE 2 : Hier, daar & elders!

TANTE 1 : Is hij het niet, is het een ander.

TANTE 3 : Sterk van buiten, zwak van binnen.

TANTE 1 : Te veel man... te weinig vrouw...

van boven in zijn schouw! Hahaha!

TANTE 2 : Stil! Hij is vlakbij!

SAMEN : Schoon is lelijk... lelijk schoon!

Koud is warm... warm is koud!

Goed is kwaad... kwaad is goed!

Kort is lang... lang is kort!

(Macbeth & Banquo op.)

MACBETH : Een dag zo schoon & lelijk zag ik nooit!

BANQUO : Zeg dat wel!

Maar wat mij lokt is een goed maal

& na de tafel... een bad & een bed.

Ik lijk meer op een schooier

dan op een generaal.

TANTE 1 : Salut Banquo, met je grote wafel!

TANTE 2 : Hello Macbeth! Schone jongen! Bonjour!

TANTE 3 : Macbeth! Graaf van Glamis!

TANTE 2 : Graaf van Cawdor!

TANTE 1 : Macbeth! Die ooit koning wordt!

BANQUO : *(tot Macbeth)* Wat schrik je, vriend?

Je bent toch niet beducht om wat zo mooi klinkt?

(tot de tantes)

Hello... bonjour... salut!

Wat hebben jullie voor mij in de koffer?

TANTE 1 : Banquo? Kleiner dan Macbeth... maar groter!

TANTE 2 : Banquo? Minder borst... veel meer hart!

TANTE 3 : Banquo? Hij wordt geen koning

maar is vader van een vorst.

Daarom! Bravo, Banquo! Hoera! Tot ziens!

(Tantes af.)

MACBETH : Blijf, vreemde dames, vertel me meer!

Ik weet, door m'n vaders dood

werd ik Graaf van Glamis...

maar graaf van Cawdor?

De graaf van Cawdor is verslagen & gevangen

maar hij leeft... dus een welvarend man...
 & koning zijn ligt buiten de polen
 geloof & kans...
 veel verder nog dan Cawdor ligt.
 Zeg mij waaraan ik
 uw voorspelling te danken heb.
 En waarom treedt u op dit barre heideland
 mij in de weg met zulke vreemde voorspelling?
 - Spreek... ik bezweer u?

BANQUO : Weg! Verdwenen...

Hebben we dit werkelijk beleefd
 of is't van de honger & de vermoedenis
 dat we ouwe tantes zagen?

MACBETH : Jouw zoon wordt koning...

BANQUO : Na jou... blijkbaar.

Maar eerst... graaf van Cawdor, niet?

MACBETH : Heb ik zo begrepen... toch? Hoor!

BANQUO : Wie daar? Goed of beter volk!

Scène 4 : Op de vlakte

(Twee scènes die elkaar overlappen. Nog maar nauwelijks is hun toekomst voorspeld of zij komt al ten dele uit. Althans wat Macbeth betreft. En als de ene helft klopt, waarom zou de andere dat dan niet doen? Eigenlijk is er weinig kans dat de andere helft klopt, gegeven het feit dat op z'n minst de helft van onze dromen niet uitkomt. Maar zo slim is Macbeth niet om dat in te zien. Hij reageert eerder op zijn instinct dan op zijn verstand. Vooral als de ijdelheid komt bovendrijven.)

(Ross & Angus op.)

ROSS : Macbeth! – Waarlijk opgelucht heeft de vorst

de goede Duncan - de tijding vernomen van jouw zege.
 En toen hij hoorde hoe je te keer ging,
 & zonder angst of twijfel de Noorse vorst & de rebel versloeg,
 toen overwon bewondering de lof waarop je recht hebt,
 & hij beval me, als pand voor hogere eer,
 jou in zijn naam te benoemen tot graaf van Cawdor!
 Proficiat, met je nieuwe titel, heer.
 Voeg hem maar bij de rest!

BANQUO :Hoe kan...! Graaf van Cawdor!

Die ouwe tantes horen blijkbaar meer.

ANGUS : De akte moet nog geschreven worden...

- blalabla... et cetera –
 maar de tijd ontbrak daarvoor.
 Maar je kent de vorst: zijn woord is wet.
 Dus: proficiat met je verse titel,
 waarde vriend. Voeg hem maar bij de rest!

MACBETH : Maar de graaf van Cawdor leeft,
 wat toei je mij met die geleende kleren?

ANGUS : Hij leeft nog, ja...
 maar niet voor lang meer.
 Hij torst onder een grimmig vonnis
 't leven dat hij verbeurd heeft.

ROSS : Hoogverraad, bewezen en bekend, bracht hem ten val. - Salut!We moeten gaan.

ANGUS : Ja, bonjour... & zie je in Scone.

Shit! 't Schoonste van de zaak
 vergat ik haast te melden.
 Zijne majesteit sprak de wens uit
 jou met een bezoek te vereren.
 Past volgend weekend jou?

MACBETH : Volgend weekend?

– Geen probleem, denk ik.
 Mijn vrouw zal blij zijn... & ik ook.

Hij is welkom. Doe hem de groeten.

(Ross & Angus af.)

Graaf van Glamis... & van... Cawdor.

Maar de hoogste trap ontbreekt nog...

- De helft van de voorspelling is al waar.

Het lijkt wel een voorproefje

op wat mij staat te wachten.

- Die lokroep uit de winkel van die...

die ouwe tantes kan niet slecht zijn...

kan niet goed zijn. - Is ze slecht,

waarom dan eerst die waarheid?

Ze staat garant voor meer geluk.

- Ik ben graaf van Cawdor.

- Is ze goed, wat fluistert ze me dan iets in,

zo gruw'lijk dat mijn haar er stijf van staat,

en 't kalme hart, in strijd met zijn natuur,

tegen mijn ribben bonst?

- Reële angst is minder erg

dan de spooksels der verbeelding.

Dat beeld van moord,

dat slechts tot de fantasie behoort,

haalt mij zo overhoop,

dat al mijn rustig denken

verstikt wordt door dat beeld,

en niets meer is wat vroeger was.

BANQUO : Kijk kijk kijk!

Onze vriend stijgt haast ten hemel!

MACBETH :Hoop jij niet, dat jouw zoon koning wordt...

daar zij, die mij het graafschap Cawdor voorspelden,

Fleance een kroon beloofden?